

Преп. Теодора Цариградска

Христочежњива монахиња и самопрегорна послушница светог Василија Новог. По смрти јавила се Григорију, ученику св. Василија Новог, и описала му свих **двадесет митарстава**, кроз која је душа њена прошла после разлучења од тела, док није помоћу молитава св. Василија ушла у вечни покој. Преставила се 30. децембра 940. године.

Пут душе по изласку из тела

(делови из Житија преп. Василија Новог од авве Јустина)

Двадесет митарстава, која могу послужити као добро **упутство за исповест**.

ПРВО МИТАРСТВО – за празнословље

"Док смо путовали са земље ка небу, сретосе нас најпре ваздушни дуси **првог митарства**. На првом митарству се истражују греси, **учињени речима људским, речима празним, бесмисленим, ружним, непромишљеним**. И ми одмах застадосмо тамо. И ђаволи изнесе књиге, у којима беху записане све моје речи, које сам изговорила од младости: све што сам ма кад проговорила **непотребно**, и **глупо**, а нарочито све што сам ма кад **ружно говорила, и шале из младости**, и смешке, што је уобичајено код младежи. Видех тамо записане све моје **луде речи, непристојне разговоре, световне безобразне песме, неумесне усклике, смејања и кикотања**. И ђаволи ме оптуживаху због тога, указујући време и места и лица, када сам, где и са ким таште разговоре водила, и речима својим гневела Бога, а нисам то уписивала себи у грех, нити исповедила духовном оцу, нити се кајала. Видећи то, ја сам ћутала као нема, немајући шта да одговорим злим дусима, јер су ме с правом оптуживали. Само сам се чудила у себи, како то они нису заборавили, а прошло је толико година, а ја сам све то давно заборавила, да ми ни касније на ум падало није. А они ми све то потанко и подробно излагаху као да

сам данас то говорила. И ја се присећах да је све то било тако. И док сам ја постиђена ћутала, и уједно дрхтала од страха, свети Анђели који су ме водили изнесе насупрот тим мојим гресима нешто од мојих каснијих добрих дела, недостатак допунише од дара преподобног Василија, оца мог, те ме откупише, и ми кренусмо навише.

ДРУГО МИТАРСТВО - за лаж

И приближисмо се **другом митарству**, митарству за **лаж**. На њему се истражује свака **лажна реч**, а нарочито **кривоклетства**, **празна призивања имена Господња**, **лажна сведочења**, **неиспуњавања завета датих Богу**, **нетачно исповедање својих грехова**, и друге сличне лажне ствари. Духови овог митарства су љути свирепи, упорни и цепидлаке. Чим нас зауставише, одмах ме стадоше подробно испитивати. И оптужише ме за две ствари: прво, понекад сам слагала у ситницама, а то нисам уписивала себи у грех, и друго, много пута нисам од стида све тачно исповедила пред својим духовним оцем. И због тога зли дуси ликовашу, и хоћашу да ме отму из руку мојих водилаца. Али свети Анђели иставише против тих мојих грехова нешто од мојих добрих дела, а остало надокнадише даром оца мог, и тако ме откупише. И ми несметано кренусмо навише.

ТРЕЋЕ МИТАРСТВО – за осуђивање и клевету

Затим стигосмо до **трећег митарства**, које се зове митарство за **осуђивање** и **клевету**. Кад нас тамо зауставише, ја увидех како је тежак грех **осуђивати ближњег**, и како је велико зло **другога клеветати**, **осуђивати**, **срамотити**, **грдити** и **исмевати**, и **туђем се греху потсмевати** а своје грехе не видети. Јер такве опаки иследници опako испитују као антихристе, који су на себе узели улогу Христову, и прогласили себе судијама својих ближњих, док су сами заслужили безбројне осуде. Но, благодаћу Христовом, у мени мало што тамо нађоше. Јер сам се целог живота свог будно чувала да никог не осудим, нити оклеветам, нити да се коме подсмевам, нити кога да грдим. Истина, понекад слушајући друге где осуђују, или клеветају, или се коме потсмеваху, ја обратих извесну пажњу или из необазривости додадох по коју безначајну

реч, па се одмах тргох у себи. Али, и то ми овде од иследника би оцењено као осуђивање и клевета. Но и ту ме свети Анђели откупише даром преподобног Василија, па кренусмо навише.

ЧЕТВРТО МИТАРСТВО – за стомакоугађање

И дођосмо до **четвртог митарства**, званог митарство за **стомакоугађање**. И одмах изјурише пред нас ти погани дуси, радујући се као некој добити од нас. Лица ових духова беху страховито одвратна, јер они изражаваху собом **сластољубиве чревоугоднике** и **грозне пијанице**. И једни од њих ношаху послужавнике с јелима, други чаше и бокале са пићима. Уствари та јела и та пића беху смрдљив гној и одвратна бљувотина. И прављаху се да су пресити и пијани, и играху уз музику, и све чињаху исмејавајући грешне душе које довођаху на њихово митарство. Ови духови нас опколише као пси, и зауставише. И одмах изнесоше пред мене сва моја **преједања**, и **када тајно једох**, и **када преко мере и потребе једох**, и **кад као свиња једох без молитве и не прекрстивши се**, и **кад за време светих постова једох пре но што је црквеним правилом прописано**, и **кад што због неуздржавања окусих пре обода**, и **кад за трпезом преко мере једох**. Исто тако они ми показаше сва моја **опијања**, износећи ми чаше и бокале из којих сам пила, и број испијених чаша, и говораху ми: толико си чаша попила у то и то време, на тој и тој гозби, са тим и тим људима. А у друго време и на другом месту толико си чаша попила, и опила си се да ниси знала за себе, и повраћала си. А тамо и тамо пила си вина и друга пића, и **много си пировала**, и **уз свирку и музику играла, певала, скакала**, и једва су те кући одвели, толико си се била **напила**. Усто ми показиваху и **оне чаше које сам у посне дане ради гостију или ради болешљивости пила**, а нисам сматрала за грех, нити сам се кајала, А показиваху ми и оно што сам некад **у недељне или празничне дане случајно попила пре свете литургије**. Све то и многа моја друга угађања стомаку они ми изношаху, и истраживаху, и радоваху се, као да ме већ имају у својим рукама, жељни да ме у пакао одведу. А ја дрхтах, видећи себе тако окривљену, и немајући чиме да се браним. Но свети Анђели, узевши колико треба од дара преподобног Василија, откупише ме. А ђаволи на то повикаше, и силно се узнемирише, грајећи: Пропаде нам труд, пропаде нам нада! и бацаху по ваздуху хартије на којима беху

исписани моји греси. Гледајући то, ја се радовах. И ми кренусмо одатле безбедно.

Путујући тако свети Анђели говораху међу собом: Ваистину велику помоћ ова душа има од угодника Божијег Василија. Да јој његови подвизи и молитве не помажу, она би много пропатила пролазећи ваздушна митарства. А ја се усудих рећи светим Анђелима: Господо моја, изгледа ми да нико од оних што живе на земљи не зна шта овде бива и шта грешну душу чека после смрти. Свети Анђели ми одговорише: Зар о томе не сведочи Свето Писмо које се стално чита по црквама? И зар то не проповедају свештенослужитељи Божији? Али људи, занети земаљским ништаријама, не маре за то, и сматрајући да је уживање свакодневно наједање и пијење, једу сваког дана несито и пију без страха Божијег. Њима је стомак уместа Бога, не помишљају на будући живот, нити се опомињу Светог Писма које говори: Тешко вама сити сад, јер ћете огладнети; тешко вама који се напијате сад, јер ћете ожеднети! (Лк. 6,25). И они сматрају да је Свето Писмо бајка, и живе безбрижно и разуздано, пирују и веселе се сваки дан, као онај еванђелски багаташ. Но они међу њима, који су милостиви и милосрдни, и чине добра ништима и убогима и невољнима, ти лако добијају од Бога опроштај грехова својих и пролазе митарства без муке, ради милостиње своје, јер Свето Писмо каже: Милостиња избавља од смрти, и очишћава сваки грех: они који чине милостињу и правду, испуниће се живота (Товит. 12,9). Они пак који се не старају да милостињама очисте грехе своје, не могу избећи ова испитивања. Њих дограбљују тамнолики кнезови митарства, које си видеља, и опако их мучећи низводе у пакао, где ће их оковане држати све до Страшнога суда Христовог. Но и ти не би могла проћи митарства, да те не откупљује дар преподобног Василија.

ПЕТО МИТАРСТВО - за лењост

Тако разговарајући стигосмо до **петог митарства**, митарства за **лењост**. На њему се истражују сви дани и часови, проведени у **нераду**, и задржавају **готовани, који од туђег труда живе а сами неће да раде, и радници који примају плату а не раде колико треба**. Тамо се истјазавају и они који се **не старају око слављења Бога и лење се у празничне и недељне дане да иду на јутрење, и на свету литургију, и на друга**

богослужења. Тамо се испитује **чамотиња** и **нехат**, и потанко истражује свачија **лењост и нестарање о души својој.** И многи се одатле низводе у понор. И мене много тамо испитиваху, и не бих се могла ослободити дуга због грехова те врсте, да мој недостатак не би допуњен даром преподобног Василија. Тако откупљену, одведоше ме одатле.

ШЕСТО МИТАРСТВО – за крађу

И потом наиђосмо на **шесто митарство**, митарство за **крађу.** На њему нас кратко задржаше. И пошто нешто мало дадосмо, пођосмо. Јер ми не нађоше никакву крађу, осим неких врло ситних које сам у детињству починила из незнања.

СЕДМО МИТАРСТВО – за среброљубље и тврдичлук

Одатле дођосмо на **седмо митарство**, митарства за **среброљубље и тврдичлук.** Но и њега брзо прођосмо. Јер ме је Господ целог живота штитио: нисам се паштила око **многог стицања**, нити сам била среброљубљива; била сам задовољна оним што ми је Господ слао; нисам била тврдица, већ сам радо давала невољнима од онога што сам имала.

ОСМО МИТАРСТВО – за камату

Идући навише, наиђосмо на **осмо митарство**, митарство за **камату.** Ту истјазаваху оне што дају **новац под интерес**, и оне који **нечасним начином зарађују, и зеленаше**, и оне **који туђе присвајају.** Тамошњи иследници ме врло брижљиво испиташе, и пошто ништа не нађоше, шкргутаху на ме зубима. А ми кренусмо даље, благодарећи Бога.

ДЕВЕТО МИТАРСТВО – за неправду

Онда стигосмо на **девето митарство**, митарство за **неправду.** На њему се испитују све **неправедне судије, подмитљиве судије**, и судије **који криве ослобађају а невине осуђују.** Тамо се истражује **закидање плата радницима**, и **лажно мерење при трговању.** Уопште, тамо се истражују сваковрсне неправде које су

учињене. Но ми, благодаћу Христовом, прођосмо ово митарство без муке, давши нешто мало.

ДЕСЕТО МИТАРСТВО – за завист

Исто тако и следеће **десето митарство**, митарство за **завист**, прођосмо не давши ништа, јер никоме никада не позавидех. Иако се тамо истраживаше и **нељубав, мржња, недружељубље, ненавист**, ипак се милосрђем Христовим обретох невина у свим тим испитивањима. Истина, ђаволи бесно шкргутаху на ме зубима, али се ја не бојох. И ми продужисмо пут радујући се.

ЈЕДАНАЕСТО МИТАРСТВО – за гордост

На сличан начин прођосмо и **једанаесто митарство** за **гордост**, на коме надмени духови горде истјазаваху за **хвалисавост, високо мишљење о себи, охолост, величање**. Тамо се брижљиво испитује и то, **да ли је човек указивао дужно поштовање родитељима**, оцу и мајци, и властима од Бога постављеним; и ако се огрешио од њих, колико пута и у чему. У опште, испитују се и **сва остала горда дела и таште речи**. То митарство ми прођосмо, пошто врло мало одговарасмо, и ја бих слободна.

ДВАНАЕСТО МИТАРСТВО – за гнев и јарост

Затим стигосмо на **дванаесто митарство**, митарство за **гнев и јарост**. Тамо ваздушни иследници беху свирепи. Али од нас не добише много, а ми одосмо даље радујући се у Господу, који штити грешну душу моју молитвама преподобног оца мог светог Василија.

ТРИНАЕСТО МИТАРСТВО - за злопамћење

Потом нас срете **тринаесто митарство**, митарство за **злопамћење**. На њему немилосрдно истјазаваху оне који у срцу своје држе **злобу према ближњем**, и оне **који враћају зло за зло**. Њих одатле злобни духови са великом јарошћу одводе у тартар. Но милосрђе Господње и тамо ме заштити, јер нисам била злобна ни према коме, нити сам злопамтила учињене ми пакости,

него сам чак и према непријатељима својим била незлобива и волела их колико сам могла, побеђујући зло добрим. И нађе се на том митарству да ништа не дугујем. И због тога тамошњи ђаволи кукаху, јер одлажах слободна из њихових опаких руку.

А ми продужисмо даље веселећи се у Господу. И ја упитих моје водиоце, свете Анђеле: Молим вас, господо моја, реците ми, откуда ове страшне ваздушне власти знају сва зла дела свих људи који живе по целом свету, као и моја, не само она јавно већ и она тајно учињена, тачно знају и изобличавају? На то ми свети Анђели одговорише: Свакоме хришћанину на светом крштењу Бог додељује анђела чувара, који невидљиво чувајући човека, упућује га на свако добро дело и дању и ноћу у све дане живота његова све до самртног часа, и записује сва добра дела његова што учини у овом животу, да би дотични човек добио од Господа милост и вечну награду у Царству Небеском. Исто тако и кнез таме, желећи да сав род људски одвуче у своју погибао, одређује по једног злог духа свакоме човеку, који стално прати човека, мотри на сва његова зла дела, на која га лукавствима својим и бодри, и скупља све зло што човек учини. Затим све те грехе човекове односи одговарајућим митарствима, где се сваки грех записује те су тако свима ваздушним кнезовима познати сви греси свих људи на целом свету. И кад се душа разлучи од тела, и хита да узиђе на небо к Творцу свом, тада је они нечастивци спречавају, показујући записане грехе њене. И ако душа има више добрих дела него грехова, они је не могу задржати. Пронађу ли пак код ње више грехова него добрих дела, они је задржавају за време, и затварају у тамницу невиђења Бога, и муче је, уколико им сила Божија допушта да је муче, све док та душа молитвама и милостињама својих ближњих не буде искупљена. Ако се пак која душа нађе толико грешна и одвратна Богу, да јој нема наде на спасење, већ је вечна погибао очекује, они је одмах низводе у бездан, где је и њима спремљено место за вечне муке, и тамо је држе до другог доласка Господњег, после кога ће се она са телом својим заједно са њима мучити у паклу огњеном. Знај још и ово: овим путем улазе, и истјазавају се, само они који су вером и светим крштењем просвећени; а неверници, незнабожни идолопоклоници и Сарацени, и сви туђи Богу овамо не долазе. Јер још за живота у телу они су душама својим погребени у аду, и када умиру, ђаволи им

одмах без икаквог испитивања узимају душе, као свој властити удео, и низводе их у повор пакла.

ЧЕТРНАЕСТО МИТАРСТВО – за убиства

Док ми свети Анђели ово говораху, стигосмо на **четрнаесто митарство**, митарство за **убиства**. На њему се истражују не само **разбојништва**, него и **свака рана, сваки ударац** чим било и где било по леђима или по глави или по врату или по лицу, и све се то потанко испитује, и на теразије ставља. Али ми, и тамо мало нешто ставивши, прођосмо добро.

ПЕТНАЕСТО МИТАРСТВО – за бајања, врачања и призивање ђавола

И наиђосмо на **петнаесто митарство**, митарство за **чарања, бајања, тровања, и призивања ђавола**. Духови на овом митарству беху у обличју гмизаваца, шкорпија, змија, аспида и жаба, да их је било страшно и одвратно гледати. Али, и тамо, благодаћу Господа мог, на мени се ништа не нађе, и ми прођосмо одмах не давши ништа. А они духови се срђаху на мене и викаху: Доћи ћеш на место где се истражује блуд, видећемо да ли ћеш се и тамо извући!

Док смо одатле ишли навише, ја упитих свете Анђеле који ме вођаху: Господо моја, да ли сви хришћани пролазе ова митарства? И није ли могуће да човек прође овуда без истјазавања и страха који бивају на митарствима? Свети Анђели ми одговорише: Нема другог пута за душе верних што улазе на небо; све оне пролазе овуда, али не бивају све тако истјазане као ти, већ само слични теби грешници, који су непотпуно исповедали своје грехе, стидећи се и скривајући пред духовним оцем своја срамна дела. А они који истински исповеде сва своја зла дела, и жале и кају се због учињених зала, њима се греси милосрђем Божијим на невидљив начин бришу. И кад таква душа долази овамо, ваздушни иследници отварају своје књиге, али ништа не налазе записано против ње, и не могу да јој учине никакву пакост, нити да је уплаше, и душа радујући се улази к престолу благодати. И да си ти потпуно и истински исповедила све своје грехе, и добила разрешење, не би била овако страшно истјазавана на митарствима. Али теби помаже

то, што си давно престала да смртно грешиш, и што си остале многе године свога живота провела у врлинама; но нарочито ти помогоше молитве преподобног оца Василија коме си свим срцем много послужила.

ШЕСНАЕСТО МИТАРСТВО – за блуд

Тако разговарајући стигосмо до **шеснаестог митарства**, митарства за **блуд**. На њему се истражује свако **блудничење**, и **маштање умом о блуду**, и **размишљање о блуду**, и **пристајање у мислима на блуд**, и **наслађивање блудним помислима**, и **похотљива питања**, и **страсни додири**. Кнез овог митарства сеђаше на свом престолу, обучен у гадну и смрдљиву одећу, пеном крвавом оквашену, којом се он горђаше као царском порфиром. И мноштво ђавола стајаху пред њим. Они кад ме угледаше да сам стигла тамо, до њих, веома се зачудише. И онда изнесоше записана блудна дела моја, и излобличаваху ме, показујући лица са којима сам грешила у младости својој, и време кад сам грешила дању и ноћу, и места на којима сам који грех учинила. И ја им не могах ништа одговорити, само дрхтах од страха, и стид ме поједе. Тада свети Анђели рекоше ђаволима у одбрану моју: Оставите та давнашња блудна дела; она је остало време свога живота провела подвижнички у чистоти и уздржању. Ђаволи одговорише: Знамо и ми да је она давно престала са грехом, али се није како ваља исповедила пред духовним оцем, нити је од њега добила прописане заповести за окајавање грехова. Зато је наша. А ви: или нам је оставите, или је откупите добрим делима. - И положише свети Анђели много од мојих дела, но много више од дара преподобног Василија, те се тако једва избавих љуте беде. Онда продужисмо пут.

СЕДАМНАЕСТО МИТАРСТВО - за прељубу

Затим стигосмо на **седамнаесто митарство**, митарство за **прељубу**. Ту се истражују **греси супружника, који нису били верни у браку** и нису постељу своју брачну очували неоскрнављеном. Исто тако се ту ислеђују **отмице ради блуда**, и **силовања**. Ту грозно истјазавају и она Богу посвећена лица, која **су своју чистоту заветовала Христу, па пала у блуд**. На том

митарству се и ја показах као велики дужник, и бејаш изобличена као прељубница, и погани дуси и немилосрдни иследници већ беху готови да ме отргну из руку Анђела и сведу на дно пакла. Али се свети Анђели много препираше с њима, и изнесе на средину све моје потоње трудове и подвиге, и једва ме откупише, не толико мојим добрим делима колико даром оца мог Василија. Од његовог дара врло много узеше и на теразије положише, и тако моја безакоња надмерише. Онда ме узеше, и ми настависмо пут.

ОСАМНАЕСТО МИТАРСТВО - за содомију

И приближисмо се **осамнаестом митарству**, митарству за **содомију**. На њему се истражују **противприродни греси мушкараца и женскиња**, и **блуд са ђаволима**, и **са бесловесним животињама**, и **родоскрвњење**, и друге гадости што се тајом врше, које је стидно и споменути. Кнез овога митарства одвратнији је од свих одвратних и гадних демона, сав облепљен смрдљивим гнојем; а такве су и слуге његове. Смрад њихов беше неподношљив, наказност њихова неописива, и јарост и љутина њихова неисказана. Они нас брзо опколише. Али милошћу Господњом ништа такво у мени не нађоше, и постиђени побегоше, а ми радујући се настависмо пут. И рекоше ми свети Анђели: Видела си, Теодоро, страшна и одвратна митарства за блуд. Знај дакле, да их мало која душа прође без муке, пошто сав свет лежи у злу, саблазни и поганштину, и сви су људи сластољубиви, и мисао је човекова од младости његове наклоњена злу, и једва ко чува себе од блудних нечистота. Мало је оних који умртвљују своје телесне пожуде, зато мало оних који ова митарства пролазе слободно. Велика већина који доведе дођу, овде пропадају. Јер опаки иследници блудних дела дограбљују блудне душе и одвлаче их у ад, мучећи их горко. И хвале се кнезови митарства за блуд, говорећи: Ми више од свих других митарстава испуњујемо пакао својом огњеном родбином! Но ти, Теодоро, благодари Бога што си већ, молитвама твога оца преподобног Василија, прошла та митарства, и одсада више нећеш видети зла ни страха.

ДЕВЕТНАЕСТО МИТАРСТВО - за јерес

После тога стигосмо на **деветнаесто митарство**, митарство **јереси**. Ту се истражују **неправилна учења о вери, одступања од Православног вероисповедања, секте, маловерја, сумње у вери, хуле на светињу**, и остало томе слично. То митарство прођосмо без икаквог испитивања, и већ бесмо на домаку небеских врата.

ДВАДЕСЕТО МИТАРСТВО - за немилосрђе

Али нас онда сретеше пакосни дуси последњег **двадесетог митарства**, митарства за **немилосрђе** и **тврдоћу срца**. Ови иследници беху свирепи; кнез њихов љут, изгледао је мршав и мрзовољан, но од беса дисао је огњем немилосрђа. И ако се неко, који је извршио велике подвиге и постове и молитве и сачувао своју девственост и изнурио тело своје уздржавањем, нађе да је био немилосрдан и немилостив, њега са овог митарства одмах одвлаче доле и затварају у бездан пакла, где никад милост доживети неће. Но ми благошћу Христовом, прођосмо и то митарство без муке, уз помоћ молитава преподобног Василија, који им од својих добрих дела подари много за моје откупљење.

Напомена. Треба обратити пажњу на то, као што је већ речено, да је Преподобна Теодора живела у 10. веку, када се живот у многим разликовао од садашњег. Замке злих духова се разликују, заправо постају све лукавије и опасније, а самим тим и греси савременог човека се умножавају и добијају нове форме. Овде ћемо навести само неке од најтежих и најраспрострањенијих са којим се наши духовници свакодневно сусрећу на исповестима:

чедоморства у утроби мајке (абортус), пушење, алкохолизам, наркоманија, коцкање (клађење, игре на срећу), интернет зависност, играње компјутерских игара, порнографија, тражење помоћи од врачара, хоџа и сличних, бављење јогом и медитацијом. (нп.ур.)